

«Дууhabар сарыалы уматыам...»

Хо'оон диэн масчыкка - с_рГЭТЭ,

Отчукка – укулаат хотуура,

К^зрб^зкк^з - кыра±ы хара±а,

К^зпп^зкк^з - мохсо±ол кыната!

Ол и'ин хо'оону суруйуу

У'ун му², улуу дьол аргыстаах,

Хас хо'оон барыта с_ррэхтэн

Эт тардан, хаан хабан тахсыахтаах!

Б_р^зт_рр Тобуруокап

«Хо'оон ту'унан хо'оон»

**Агата Ньукулай
Тобуруокап**

**Ийэтэ Евдокия
Ксенофоновна Иванова**

Быраата Колялыын

Тобуруокаптар дьизэ кэргэттэрэ. 1937 с.

Н. Г. Чернышевскай аатынан Бүлүүтээби педагогическай училищеба 1935-1936 үірэх дьылыгар үірэммит устудьуоннар

**Устудьон
Петр Тобуроков**

Тойоку оркулатыгар директорынан үлэли сылдьан, Петр Николаевич 1942 с., тылланан туран, сэриигэ барбыта.

Сталинград фронугар наводчик пулеметчик быһыытынан сэриилэспитэ. Ыараханнык бааһыран, Саратовтаабы байыаннай госпиталга ор эмтэнэн баран, 1943 с. демобилизацияламмыта.

*Тапталлаах кэргэнин фронга атаарыы.
1942 с., бэс ыйын 23 күнэ, сарсыарда 6ч.30
мүн. Өргүүт бөһүөлэгэ*

*Сэриигэ барааччы Тобуойа нэһилиэгин дьонун
кытта*

«Мин саллаат этим...»

Пулеметчик Тобуруока

Немец, оёго-оюу дабаны туорапат курдук, артиллериянын ытталымы, самолеттарын баумбалымы туураа. Ол ийин өстөөх көрбөт сиритэр дээрү өрүс кыттындын сатыы бараллар. Түүн эрэ хаамаллар. Сатта түүн хааман, өрүтү атээнгэ туруур сир булаллар. Тута ийинки кырбичер аралаллар. Станковий пулеметтарын сатаан ытар кыгы орду батах. Сынны характаах сала уола калыбыгар улаханых үрөллөр. Пулемету сууйан-сотон, ийибит дингизлэрин уларытан ытан кырбута, барка улажыр абит. Ийибитин курдук уууу кутан, саллаас дингизлэрин адалтан, сарингаларга толору бэлэм буолар. Сотору атаака сагаланар. Ол гынан баран, кынаа кестөрүн курдук, туран буолбакка, сымлан эрэ ийинки дикки сымарыллалар. Өстөөх буулдыта жолуу эрээр, бойата кестүбэт. Ол ийүн бууро буржалылар, сирин, дикки тутулуу-тутулуу кылгас-кылгас унараттарын ытталыар. Ити курдук дуонгооох сир сымарыллалар. "Окопальск" – дик хамаанда сатармыр. Ити хамаа икки кыллора калыы-үзө өлө оксубут! Хайыктарей, турган үлүгүрдик, пулеметтарын астаах эрэ быгар гына окуупа хастан буржалыталлар. "Өнү багас нууча, грузин тэтэнэч уолаттар тулупаттар, начаас үлүгүр тибийэн-табийан, сүргүнэн кэбиллэлэр", – дик Петр Николаевич кун-даа буларга! "Дыа, ити курдук, ийинки кырбичер сарингаларым. Пулеметум үчүгэй барт, мун да суула-сото сымлаабын. Түүн, окуулар сарингаларым кутуууу жергата

сытан утууабык. Эбэтэр дүтүу-рустубаа сэрэгитке турабын. Неметтер көптөттөрүн дагыны ийин, бааргын биллэрэрдин, сотору-сотору ытталыахтаахын. Ол ийин анбох буулдыа, уу наада. Бирдик солугурун уу баган истаадын, миегин анган бултасылар. Кута сатаатым. Солугурум кылдымтын тутан ийрилим, ийи аныа түстө, солугурум эйилсэн хаалаа. Бөйүм үмса охтон, кыныаа сымлан, окууларым булдум. Буулдыа тымырбын таппыт бейимылаах. Уолаттарым олбу тагааннан баайа саатаылар эрээр, хааным тохтообокка сүүрөр. Полевой лазарейка эмтин сатаан баран, госпитальга мыттылар. Онтон теплосходунан Саратов куоракка адалан, алта ийи быта эмтэтигэр. Ол кененгетэн, сааны хааичин тутар кылаа суох дик, дөйдүбүр ытан кобистилар. Ага дөйдүү ийрахан кимгэр ийинки кырбичеге сымлаабылганым, сатым сарин саллаата үгөр такара омостубут "Максим" пулеметунан суулуун тыйыныча ботуруону ытталыган кизин туттабын. Ити үлүгүр анбох буулдыа биір эмэ өстөнүу кыдратта ийи дик эрэл сааалаабын", – дик кэлсизин, өрүү өрө кууруулаахтык түмүктүрүр.

Пулеметчик Петр Николаевич Тобуруока ол уоттаах сыллары санатар "Ага дөйдү Саринга" ии степер уордунан, "Германияны хаадым ийин" мэтээлин кизин тутта катар.

ХААРТЫСКАРА: пулеметчик П.Н. Тобуруока. А. Васильев-Кердусан.

Сэри буоллун, үлэ буоллун,
Хаан буоллун, ханна буоллун –
Саллаат өрүү саллаат, эрчим саллаат!
Эрдээх саллаат, эрчим саллаат,
Саллаат – мэлдьи саллаат!
(«Саллаат – мэлдьи саллаат»)

2012 с. май айы 20 күнө, эгэстөрүмүк

ТОБЭЭ БУЛУ

«Мин саллаат этим...»

Сэри туһунаан санаалар

Улуу Кыайыны уһансыбыттары чизэстээнин суолтата

«Мин саллаат этим...»

Сэри туһунаан санаалар

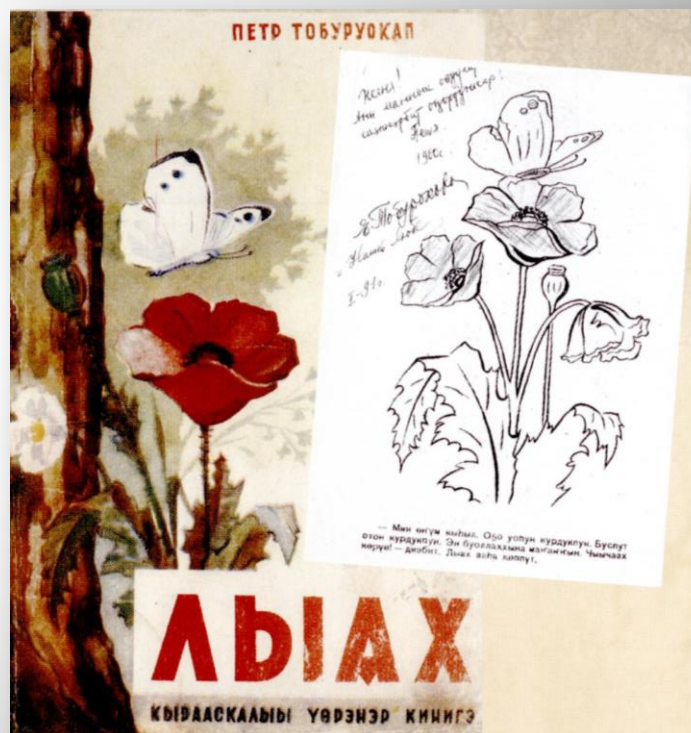
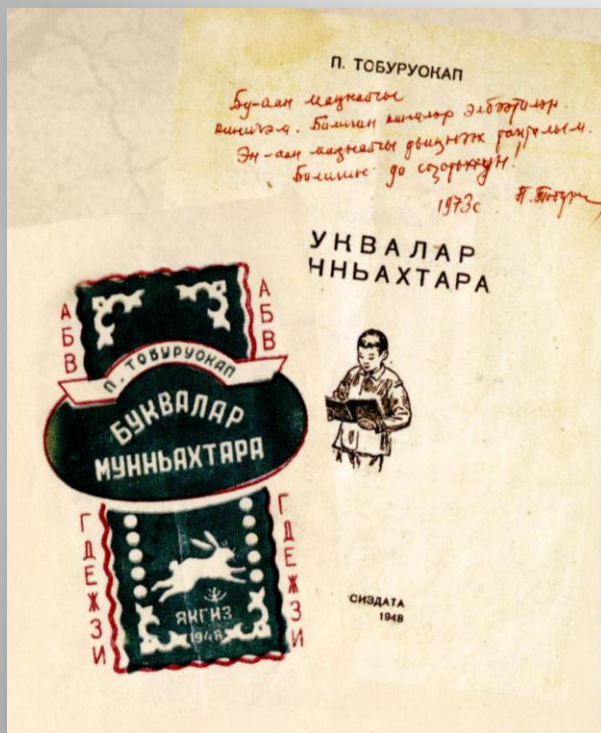
Улуу Кыайыны уһансыбыттары чизэстээнин суолтата

Сэри буоллун, үлэ буоллун,
Хаан буоллун, ханна буоллун –
Саллаат өрүү саллаат, эрчим саллаат!
Эрдээх саллаат, эрчим саллаат,
Саллаат – мэлдьи саллаат!
(«Саллаат – мэлдьи саллаат»)

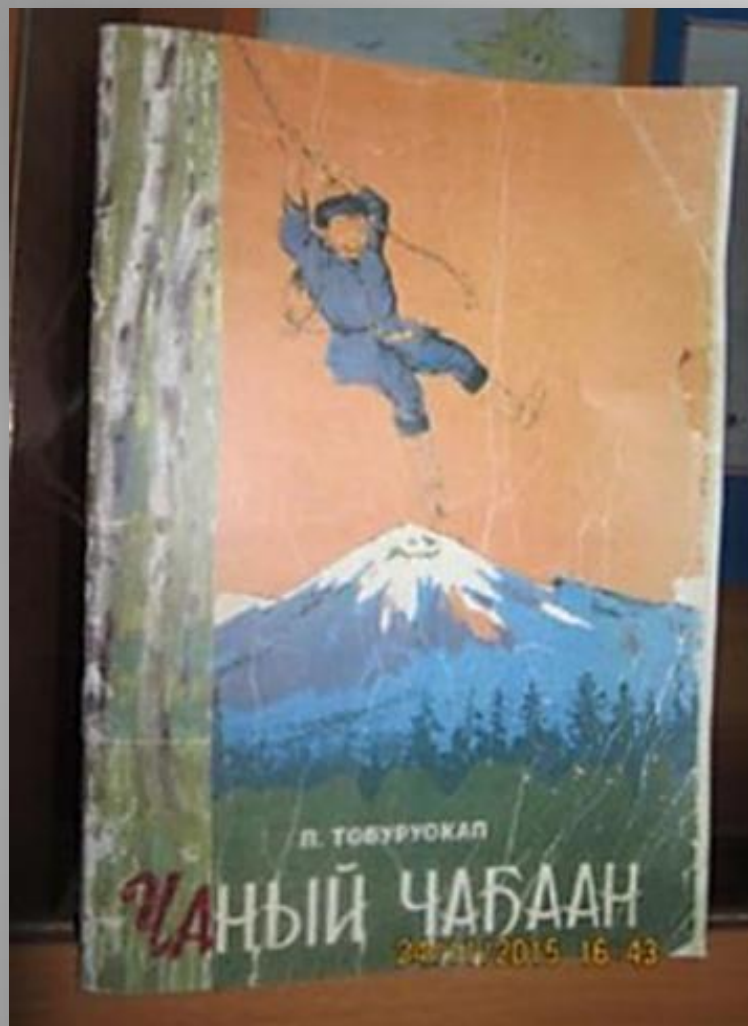

**Евгения Васильевна уонна Петр
Николаевич кыргыттарынаан
Любалыын уонна
Саргылааналыын**

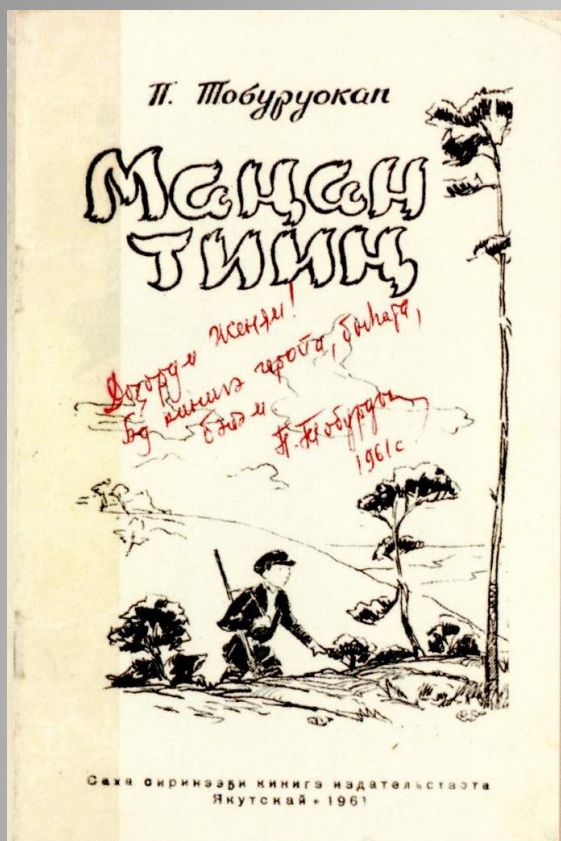
1947 сыллаахха Октябрьскай революция 30 сылыгар аналлаах куонкуруска кыттыта олоҕор улахан суолталаммыта. Бу кэмтэн ыла Петр Тобуруокап оҕо суруйааччытын быгытынан саха литературатыгар киирбитэ

Ма²найгы кинигэтэ «Буукубалар мунньахтара» (1948) уонна «Лыях» кэпсээнэ бастакы бириэмийэ±э тиксибиттэрэ.

1957 сыллаахха республикатааҕы литературнай конкурска «Чаный Чабан» диэн остуоруйата маҕнайгы миэстэни ылбыта уонна фольклорга олоһурбут аныгы остуоруйаларга ордук табыллыбыт-тарынан сыаналаммыта.

Манан тийиң: поэма [кыра уонна орто саастаах оскуола оболоругар анаан] .—
Дьокуускай: Кинигэ изд-вота, 1961.— 28 с.

Туллай: кыра саастаах оскуола
оболоругар остуоруйа.— Дьокуускай:
Кинигэ изд-вота, 1962.— 86 с.; 1981.
— 80 с.; 1982.— 88 с.

«Туллай» уонна «Манан тийи» поэмалара мҕччүргэннээх сырыылаах айан быһытынан суруллубут. Автор айылҕа кэрэ кэстүрлэрин тыыннаахымсытан ойуулуур, кини кистэлэнээх эйгэтигэр ааһааччылары киллэрэр.

«Ырыа – киһи олохун аргыһа эрэ диэбэппин, өссө киһи ыкса доҕоро: үөрэр күнүгэр эрэ кэлэн көх-нэм буолааччы эрэ буолбатах, өссө олох ыарахан күннэригэр киһини аралдьытар, санаатын көтөҕөр»

Петр Тобурокап

Грант Григорян

Степанов С.К.

Ырыалар музыкаларын айбыт композитордары, мелодистары Бүөтүр Тобуруокап бэйэтин күндү доҕотторунан ааттыыра. Грант Григоряны кытта чугастык билсэрэ. 3. Степановтыын бииргэ оперетта айан тураллар. Христофор Максимовы, Георгий Никифоровы кытары уһуннук көрсүспэтэбинэ ахтыһар суохтаһар ата-тара-доҕотторо этилэр.

Доборо, саха АССР нуруодуннай
артыына Христофор Максимовунай.
1972 с. Нам с.

Христофор Максимовы кытары көрүстэллэр эрэ,
ол кэнниттэн кырата биир ырыа баар буола
охсоро. Кинилэр бииргэ үлэлээһиннэриттэн
үөскээбит ырыалар: «Добордоһуу тойуга», «Сир
Эйигин төрөппүтэ», «Кырдал кыыһа», «Онхой
кыыһа Ааныска», «Сардааналаах Ааныкчаан»,
«Ахтыбата буолуо диэмэ», «Күммүн көрдүүбүн»,
«Кэтириинэ», «Эт эрэ», «Билсиһиэххэ баар эбит»,
«Санатта „һай“», «Хаппытыан», «Өндөрүүскэ
тиэтэйбэт», «Үөдүгэй кыһитэ Миитэрэй»,
«Маһаачыйа, Маһаачыйа», «Тугун баҕас абатай!»,
«Күнү кытта оонньуубут», «Билэр буукубаларым»,
«Табахсыт», «Танюша туһунан», уо. д. а.

Петр Николаевич мэлдхи этэр буолара: «Поэт композиторы кытта бииргэ үлэлиирэ үчүгэй, ол ырыа үөскүүрүгэр булгуччулаах кэриэтэ усулуобуйа буолар», — диэн. Ырыа тылын суруйар поэт сана ырыаны мэлдхи ис ритмнэ олобуран, онно сөптөөх тыллаан, дорҕоону дьүөрэлээн суруйуохтаах диирэ.

Эрэдэһиннэр: хоһооннор, ырыалар, поэмалар /В. Игнатьев урунуойа. Дьокуускай: Кинигэ изд-вота, 1987.— 235 с.

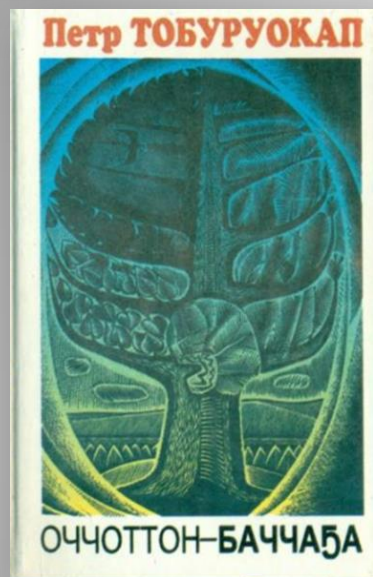

Мутукча сыта: ырыанньык. — Дьокуускай: «Бичик», 1990. — 232 с.

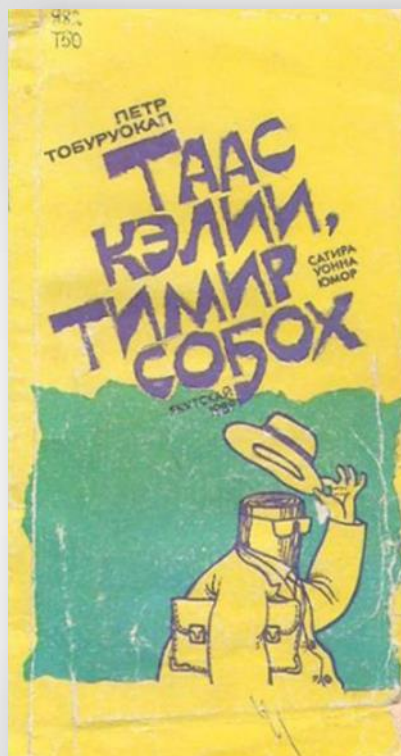

Ытарҕалаах күн: ырыалар, хоһооннор, поэма. — Дьокуускай: Кинигэ изд-вота, 1974. — 96 с.

Петр Тобуруокап – сахалыы оҕо литературатын классига, норуот сэмэлээн
ыллыыр ырыаларын автордара, сатира уонна юмор маастара, талааннаах
кэпсээнньит уонна драматург.

Очкоттон-баччаа:
хоһооннор, пьесалар,
ыстатыйалар, поэма. –
Дьокуускай: Бичик, 1998. –
208 с.

Таас кэли, тимир собох:
сатира уонна юмор/ М. Г.
Старостин уруу. –
Дьокуускай: Кинигэ изд-
вота, 1989. – 128 с.: ил.

Долгунча: пьеса,
интермедия. – Дьокуускай:
Бичик, 1993. – 188 с.

Тобурокал хоһоонноро оёону олох муудараһыгар үөрэтэр тосхоллоохтор

Түүнгу кыыс сэтһи. — Дьокуускай:
«Бичик», 1994. — 176 с.

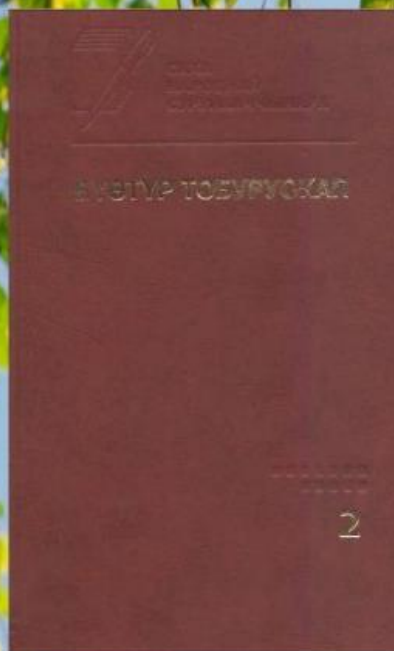

Түүнгу кыыс диэн дыкти ааттаах сэһэнигэр этнографическай уонна социальнай хайысхалаах темалары сонун сюжэтка арыйар.

«Саха народнай суруйааччылары» серията

Айымньылар / Бүөтүр Тобурокап. –
Дьокуускай : Бичик, 2010. – с.
Т.1: Күнү көрсөр чырычаастар:
хоһооннор, поэмалар, кинесэллор,
сэһэн, остуоруйалар, пиесалар /
[хомуйан онгордулар: Л. П.
Тобурокова, Д. Ф. Наумов, Н. Н.
Тобурокап]. – 2010. — 576 с. — (Саха
народнай суруйааччылары).

Айымньылар / Бүөтүр Тобурокап. –
Дьокуускай : Бичик, 2013. – с.
Т. 2. Дойдум дьоллоох туонатыгар :
хоһооннор, поэмалар, балладалар /
[хомуйан онгордулар: Л. П. Тобурокова,
Д. Ф. Наумов, Н. Н. Тобуроков ;
редкол.: Ф. В. Габышева уо.д.а.]. – 2013.
– 352 с. – (Саха народнай
суруйааччылары).

Айымньылар / Бүөтүр Тобурокап. –
Дьокуускай : Бичик, 2015. – с.
Т. 3. Алаас ырыата : комедия,
либретто, сценкалар / [хомуйан
онгордулар: Л. П. Тобурокова, Д. Ф.
Наумов, Н. Н. Тобуроков]. – 2015. – 224
с. – (Саха народнай суруйааччылары).

Элбэх айымньыга театр сценатыг ар турбута

П.Н. Тобуроков театр сценатыгар

ЗАКАЗЕР МОНГОЛ УЛСЫН ХӨНӨРӨНГӨ
САНД ХӨНӨРӨНГӨН ДЭМЖЭГЭЭНИЙ ХАМГАА
МОНГОЛ УЛСЫН ХӨНӨРӨНГӨН ДЭМЖЭГЭЭНИЙ ХАМГАА

БҮӨТҮР ТОБУРУОНАЛ

АНА БУЛАР АНА

(ЛИРИЧЕСКАЯ КОМЕДИЯ)

Телефоны редактор — 424 53, 424 54, 424 55. СВАТКА СЛЕВОН

Директор — Г. А. Шенников

НАСЕНН ФАМИН

САХА АСЕР КУЛЬТУРАГАН МИНИСТЕРСТВИГА
САХА КИНОГАДЫН СУРГАМБАГАН ХУУЛЫН
НЬУРБАТААРЫ САХА (ОСУЗАРСЫННУОН) ПРАМАТИНУСКАЯ ТИАТ

ПЕТР ТӨБҮРҮӨН

АЛААС БРЪАТА

[2 ТӨГҮЛЭХ МУЗЫКАЛЬНАЯ, ПИРЧЕСНЭЙ КОМЕДИЯ]

Туруорааччы ренессанс— **СПАРТАК СЛЕПЦОВ**

Туруорааччы художник — ПАРФЕНИЙ ПЕТРОВ

Спектиклъ ырыахэрын суруйкэ
самодетельнэи хамодетитур

Саха народнай инструменттарын
ансамблы салайааччыта АННА СЕМЕНОВА

Театр кылабыкый режиссеро — САХА АССР УТУУЛУХХ АРТИЫА
СПАРТАН СЛЕДИОМ

WATER 940000_____S.

On a scale of 1-5, how much do you agree with the following statement?

«СОР УОННА ДЬОЛ»

Поэма была удостоена второй премии на республиканском конкурсе поэзии, посвященном 50-летию ВЛКСМ.

24/11/2015 16:48

Музей- уһаайба

Музей саалата

Евгения Васильевна,
Петр Николаевич хосторо

Сылын аайы ыытыллар
«Тобуруокап к³мрС кр³рНЭ». Нам
сэлиэнньэтэ, ү³'ээ Брлрр улуу'а.
2017 сыл, балабан ыйа.

ҮТМЗ да КЭМ, КЭРЭ да ТМГЭН...

Кини сырдык- ыраас дуу'ата, бэйэтэ ха'ан эрэ эппитинии,
«К³²рЛГЭ К³ПП_рТЭ»

Народнай поэт Петр Тобуроков
Дьокуускайга 2001 с. кулун тутар 6 күнүгэр
элбүтэ.э'ээ Бүлүү Намыгар кэмрүллэн сытар

**П. Н. Тобуроков уонна Е. В. Ноговицына кэмрэс узуохтара. Хаартыскаа
быраата Н. Н. Тобуроков уонна эдьиийин уола И. З. Алексеев.**